

Teodor-Viorel GHEORGHE
Judge, President of the Constanța Court

CRIMES RELATED TO CROSS-BORDER TOURISM – PROVISIONS OF MATERIAL LAW

Keywords
Cross-border tourism;
Crimes committed by tourists;
Crime;
Environment;

Abstract

Worldwide, the tourism and travel sector (business, visits) is one of the largest industries, the evolution being an increasing one, estimating, over 10 years ago, that approx. 3% of the active population in the world works in this field. Europe is ranked number one in the world as a tourist destination. The European countries most requested by foreign tourists are, in a random enumeration, Great Britain, France, Italy, Germany, Spain, Holland, Poland. The importance of the safety and health of tourists is essential, the countries adopting regulations that encourage the free movement of people for recreational purposes, in principle they have similarities between them. Among these regulations are, of course, those in criminal matters. As a result of the recognition of the right to free movement and of the economic development and the standard of living, the Romanian citizens became more and more active as tourists, choosing to travel for various purposes in almost all the states of the world. In this context, they must adapt their behavior to the laws of those states in which they move, but at the same time they must know the possible dangers that could affect their life, liberty, health or property, as well as the procedures. to turn to if necessary.

Romanian tourists, abroad, can become both victims of criminal acts and perpetrators of others, sometimes unintentionally or out of ignorance of certain specific local regulations. This is the reason why we considered useful the short presentation and analysis of the most common situations of a criminal nature in which the Romanian tourist could be found abroad.

INFRAȚIUNI CONEXE TURISMULUI TRANSFRONTALIER-PREVEDERI DE DREPT MATERIAL

Preambul

La nivel mondial, sectorul turismului și călătoriilor (afaceri, vizite) constituie una din cele mai mari industrii, evoluția fiind una crescătoare, estimându-se, în urmă cu peste 10 ani, că cca. 3% din populația activă de pe glob își desfășoară activitatea în acest domeniu. Europa este calificată drept numărul 1 mondial ca destinație turistică. Țările europene cele mai solicitate de turiștii străini sunt, într-o enumerare aleatorie, Marea Britanie, Franța, Italia, Germania, Spania, Olanda, Polonia. Importanța securității și sănătății turiștilor este esențială, țările adoptând reglementări care să încurajeze libera circulație a persoanelor în scop recreativ, în principiu acestea prezentând similități între ele. Între aceste reglementări sunt, în mod evident, și cele în materie penală.

Ca urmare a recunoașterii dreptului la libera circulație și a dezvoltării economice și a nivelului de trai, cetățenii români au devenit tot mai activi ca turiști, alegând să călătorească în diverse scopuri aproape în toate statele lumii. În acest context, ei trebuie să-și adapteze comportamentul la legislațiile acelor state pe teritoriul cărora se deplasează, dar, în același timp, trebuie și să cunoască eventualele pericole ce le-ar putea afecta viața, libertatea, sănătatea ori bunurile, precum și procedurile la care să apeleze în caz de necesitate. Turiștii români, în exteriorul țării, pot deveni atât victimele unor fapte penale, cât și făptuitori ai altora, uneori fără intenție ori din necunoașterea anumitor reglementări locale specifice. Acesta este motivul pentru care am considerat a fi utilă scurta prezentare și analiză a celor mai comune situații de natură penală în care s-ar putea găsi turistul român în străinătate.

INFRAȚIUNI SĂVÂRȘITE ÎMPOTRIVA TURIȘTILOR

Înșelăciunea în contractele de turism

Domeniul turismului este văzut de Uniunea Europeană ca fiind un domeniu de mai mică importanță din perspectiva reglementării sale unice, Uniunea putând decide să desfășoare o acțiune de sprijinire, una de coordonare ori una complementară în acest tip de activitate (art. III-281 din Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa, adoptat la 29 octombrie 2004 la Bruxelles). Cu toate acestea, statele civilizate ale Lumii adoptă în cadrul legislațiilor proprii în turism reguli similare care să garanteze buna desfășurare a contractelor între

furnizorii de turism și beneficiarii serviciilor turistice, acest lucru fiind de interes, în primul rând, pentru stimularea și dezvoltarea acestei activități. Se regăsesc, așadar, prevederi privind autorizarea activităților în turism, privind standardele cantitative și calitative ale serviciilor în acest domeniu, privind stabilirea drepturilor și obligațiilor furnizorilor de servicii turistice astfel încât să fie asigurată siguranța, securitatea și sănătatea turiștilor. Măsuri speciale sunt prevăzute, spre exemplu, în materia siguranței hotelurilor împotriva riscului la incendiu, în materia drepturilor pasagerilor în toate domeniile transportului, sau chiar în materia calității apei pentru scăldat. În acest sens sunt și unele reglementări ale Uniunii Europene: Directiva 2006/7/CE din 15 februarie 2006, Recomandarea nr. 86/666/CEE, etc.

Serviciile turistice sunt asigurate prin intermediul unui contract încheiat între operatorul economic ce desfășoară activități economice în domeniul turismului, și persoana ce dorește a beneficia de aceste servicii. Contractul cuprinde categoriile și cantitățile de servicii turistice oferite, dar și calitatea acestora –inclusiv a calificării persoanelor ce o vor presta, obligațiile prestatorului –inclusiv în domeniul informațiilor pe care trebuie să le ofere turistului în scopul protecției acestuia. Contractele respective pot fi încheiate prin agenții de turism, în România, sau direct cu operatorii economici din țara de destinație turistică.

În această conjunctură, fapta penală la care poate fi expus turistul (român) este cea de înșelăciune în convenții, constând bineînțeles în aceea că furnizorul de turism ce încheie contractul cunoaște de la bun început că serviciile ce urmează a fi prestate nu sunt în numărul, cantitatea sau calitatea afirmate în contract. Poate fi vorba despre transport, despre cazare ori masă, sau despre alte activități contractate. Totodată, poate fi vorba de prezentarea unor informații false în mod nemijlocit, în scris sau prin intermediul internetului.

Înșelăciunea este o faptă sancționată în legea penală a oricărui stat. Încă în Biblie întâlnim mai multe norme juridico-morale care interzic inducerea în eroare a aproapelui, începând chiar cu una dintre cele 10 porunci: „Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău”. Deși la prima vedere juristul de azi tinde să asemene această normă cu infracțiunea de mărturie mincinoasă („să nu mărturisești”), ea trebuie și poate fi înțeleasă cu un sens general, respectiv acela de a nu afirma drept adevărat ceva fals, care să provoace un rău („împotriva”) altuia. Noțiunea de „mărturisire” nu avea, în vechime, conotația strict juridică ce i se dă acum, ci era folosită și pentru a indica o credință nestrămutată, o convingere asupra realității unui fapt, pe care persoana o comunica celorlalți. În același timp, chiar prin similitudine, se poate ajunge la concluzia că, dacă norma interzice afirmarea

falsului într-o anumită situație, atunci ea interzice în mod general un astfel de comportament. Inducerea în eroare a unei persoane, ca act material intenționat, este o acțiune ce intră în compunerea oricărei infracțiuni ce se săvârșește în această modalitate; dăm exemplul infracțiunilor de fals, bancruta frauduloasă (falsificare evidente, înfățișarea de datorii inexistente), evaziunea fiscală, uzurparea de calități oficiale, unele infracțiuni contra înfăptuirii justiției (inducerea în eroare a organelor judiciare, mărturia mincinoasă, asistența și reprezentarea neloială) sau al unor infracțiuni în care componenta inducerii în eroare constituie o modalitate de săvârșire sau o agravantă a incriminării de bază: traficul de persoane prin inducerea în eroare, violarea de domiciliu prin folosire de calități mincinoase, exemplele putând continua.

Drept urmare, în legislațiile străine regăsim incriminarea inducerii în eroare sub diverse denumiri și forme; de ex., infracțiunea de înșelăciune prevăzută de art. 221 din Codul penal al Slovaciei, sancționează fapta ce a produs daune minore cu până la 2 ani închisoare, fapta ce a produs daune majore cu până la 5 ani închisoare, fapta ce a produs daune substanțiale cu până la 10 ani închisoare, și fapta ce a produs daune pe scară largă cu maximum de 15 ani închisoare; separat de acestea, se incriminează, la art. 269, prejudicierea unui consumator în modalitatea înșelării, între altele, cu privire la tipul, calitatea și cantitatea serviciilor furnizate. Alte state, precum Spania, sancționează separat înșelăciunea simplă și separat escrocheria, aceasta din urmă (art. 248 din Codul penal spaniol) presupunând folosirea unor mijloace sofisticate de inducere în eroare.

Așadar, turistul străin beneficiază de protecția legii penale împotriva înșelăciunii, în orice stat, și se poate adresa autorităților pentru aceasta.

Furtul

O altă infracțiune comună sancționată universal, la care turistul este expus, este cea de furt; spre exemplu, legea engleză din 1968 împotriva furtului (Theft Act 1968) definește această faptă ca fiind acțiunea unei persoane care, cu rea-credință își însușește bunuri aparținând altuia cu intenția de a-l deposeda permanent definitiv de acestea. Legislația britanică permite judecarea acestei infracțiuni într-o modalitate sumară, cu excepția situației în care Curtea consideră că există una din următoarele situații: furt deghizat într-o manieră sofisticată; furt organizat în bandă; furt împotriva unei victime vulnerabile, cum ar fi un infirm; furtul unor bunuri de valoare mare (minimum 10.000 lire sterline). Diferența de sancționare poate fi mare, întrucât furtul judecat sumar poate fi pedepsit cu maximum 6 luni închisoare, în timp ce furtul pentru care făptuitorul este trimis în judecată prin act de acuzare al procurorului poate fi pedepsit cu 7 ani închisoare. Și în legislațiile altor state definiția furtului este similară cu cea din Codul nostru penal. Turistul este

expus relativ frecvent acestei fapte în locurile publice aglomerate din zona obiectivelor turistice de vizitat, făptuitorii mizând și pe faptul că, în situația unor prejudicii suportabile, acesta va renunța să formuleze plângere, din cauza timpului pe care-l va pierde cu formalitățile judiciare și a complicațiilor acestora.

Spre deosebire de legislația română, în multe state nu este posibilă împăcarea părților ca modalitate de stingere a acțiunii penale pentru furt și înșelăciune.

Infracțiuni grave

Libera circulație în cadrul Uniunii Europene și în afara acesteia generează și anumite riscuri mai grave pentru călători, sau oportunități de săvârșire a unor infracțiuni sub masca turismului, precum, în prima situație, terorismul sau infectarea cu anumite boli ori, în a doua situație, traficul de migranți și de ființe umane, traficul de droguri, turismul în scop sexual.

Turismul este expus terorismului atunci când atacurile au ca țintă turiștii, în scop de destabilizare a acestei activități, implicit de destabilizare a economiei țării atacate. Terorismul poate lua diverse forme, deja cunoscute chiar în țările Uniunii Europene, precum atacul armat ori prin folosirea unor bunuri drept arme (cum ar fi autovehiculele) cu intenția de suprimare aleatorie a vieții oamenilor, luarea de ostatici sau alte forme ale lipsirii de libertate mergând până la execuție, ori chiar „simplă” amenințare cu bombă.

În prezent, pandemia noului coronavirus Covid19, ce a afectat mare parte din țările lumii, generează riscul infectării cu această boală, dar și pe cel al transmiterii mai departe a acesteia, de către persoanele ce călătoresc în afara țării.

Regimurile politice nedemocratice, conflictele regionale armate, situația economică precară a unei țări, alte amenințări pentru viața ori sănătatea persoanelor determină exoduri de populație către alte țări mai sigure, în aceste condiții generând inevitabil și fenomenul traficului de migranți, cu consecințele sale cunoscute: decesul unor grupuri de persoane fie ca urmare a scufundării ambarcațiunilor fie ca urmare a închiderii pe perioadă îndelungată într-un spațiu ermetic, fără aer suficient, extorcarea migranților de sume mari de bani profitând de situația lor vulnerabilă, trecerea frauduloasă a frontierei de stat într-un număr mare, uneori masiv, de persoane, etc.

În sfârșit, autoritățile constată săvârșirea unor fapte grave precum traficul internațional de droguri ori traficul de minori în scopul exploatarea lor sexuale, în diverse forme, sub pretextul activităților de turism extern.

Pentru orice astfel de infracțiuni grave statele prevăd sancționarea lor drastică, precum și măsuri de cooperare internațională în scopul descoperirii, urmăririi și judecării lor. Astfel de măsuri sunt luate nu numai la nivel individual/bilateral, ci și, din ce în ce mai pregnant, la nivelul organismelor ce

reprezintă o reuniune de state, precum, în zona Europei, Uniunea Europeană.

Spre exemplu, Parlamentul European a solicitat, printr-o rezoluție din 3 martie 2000, ca statele membre să convină asupra unor norme comune care să faciliteze anchetarea, trimiterea în judecată și pedepsirea penală a persoanelor care, în străinătate, au abuzat sexual minori. Ulterior, Directiva 2011/93/UE din 13 decembrie 2011 a impus adoptarea unor reglementări naționale în sensul incriminării turismului sexual cu copii și combaterii unor astfel de infracțiuni.

În materia combaterii terorismului au fost organizate numeroase conferințe internaționale prin care să se definească o strategie antiteroristă la nivel mondial; între altele, a fost recomandată luarea de către state a unor măsuri preventive de protecție a vieții, sănătății și bunurilor turiștilor, precum: paza obiectivelor și stațiilor turistice; protejarea turiștilor împotriva traficului ilicit de droguri; protecția mediului; politici și servicii în direcția sănătății turiștilor, etc. Totodată, au fost gândite și procedurile judiciare sau administrative astfel încât turiștii-victime ale unor infracțiuni să aibă posibilitatea de a participa la procedura judiciară, să aibă posibilitatea de a cere ajutor reprezentanților diplomatici sau consulari ai țării lor ori repatrierea, să beneficieze de asistență juridică gratuită, etc.

INFRAȚIUNI SĂVÂRȘITE DE TURIȘTI

Infrațiuni conexe activității de turism transfrontalier pot fi nu numai din categoria celor îndreptate împotriva turistului, ci și din a celor săvârșite de turiști. Desigur, în cadrul prezentului material ne referim numai la acele fapte de mai mică amploare pe care călătorul într-o țară străină le săvârșește fie din neștiință ori neglijență, fie sub un impuls de moment, în orice caz, fără a-și fi propus aceasta ca obiectiv al sejurului său.

Insulta și calomnia

Prima dintre aceste fapte la care dorim a ne referi este cea îndreptată împotriva demnității persoanei. Trebuie subliniat, în preambul, că astfel de fapte penale, prevăzute în Codul penal din 1968 (art. 205-206) ca „Insulta” și „Calomnia”, sunt în prezent dezincriminate; ca efect, de mai mulți ani cetățeanul român s-a obișnuit cu faptul ca proferarea de insulte, injurii, afirmațiile denigratoare la adresa altei persoane, în public, să nu atragă răspunderea penală și, în general, să rămână nesancționată juridic. Drept consecință, turistul român în străinătate poate avea tendința de a se comporta dezinhibat și cu lejeritate într-o astfel de situație, riscând, din acest motiv, tragerea sa la răspundere penală, dat fiind că, în marea majoritate, dacă nu cvasiunanimitate, a statelor Europei sau ale lumii, atentatele împotriva demnității persoanei sunt prevăzute ca fiind

infracțiuni. De altfel, demnitatea umană constituie o valoare fundamentală a Uniunii Europene, încă în Titlul I, art. 1-2 din Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa afirmându-se că „Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, a libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului (...)”. Se poate observa întâietatea, în acest text, a valorii demnității umane, în raport cu celelalte valori enumerate.

Revenind la incriminarea penală a faptelor îndreptate împotriva demnității omului, remarcăm că, spre exemplu, codul penal spaniol sancționează, în art. 205, cu până la 2 ani închisoare sau cu amendă infracțiunea de calomnie constând în învinuirea unei persoane de comiterea unui delict cunoscându-se falsitatea acestui fapt și cu neglijarea totală a adevărului; de asemenea, este incriminată, în art. 208, infracțiunea de „Injurie” constând în acțiunea sau expresia considerate public ca fiind grave, care lezează demnitatea altei persoane, prejudiciindu-i prestigiul sau atentând la propria opinie despre sine. În Polonia este incriminată (art. 212 Cod penal polonez) infracțiunea de „Denigrare” constând în fapta de acuzare a unei persoane de comportamente sau însușiri care pot umili în opinia publică sau o pot expune la pierderea încrederii necesare unei anumite funcții, profesii sau activități. De asemenea, insulta prin mijloace de comunicare în masa (art. 216) este pedepsibilă cu închisoare, amendă sau restricționarea libertății (o formă specifică de pedeapsă).

Defăimarea și insulta sunt cunoscute ca infracțiuni și în legislațiile Germaniei (art. 185-189 Cod penal german) Franței, Olandei (art. 261, art. 266 Cod penal olandez) sau Slovaciei (art. 373 Cod penal slovac), exemplele putând continua și cu privire la codurile penale ale celorlalte state europene.

O caracteristică comună a acestor infracțiuni este aceea că urmărirea și judecata lor este condiționată de introducerea unei plângeri a persoanei lezate. De asemenea, ca principiu, defăimarea (calomnia) este mai gravă, fiind pedepsită cu închisoare sau amendă, spre deosebire de insultă care de regulă este pedepsită numai cu amendă. Codul penal german face diferența între defăimare și calomnie (cea de-a doua fiind mai gravă, pedepsibilă cu până la 5 ani închisoare), dar și între acestea și defăimarea ori calomnia contra persoanelor din viața publică. Un articol separat este dedicat și sancționării defăimării amintirii unei persoane decedate.

În afara infracțiunilor contra demnității persoanei, numeroase coduri penale europene sancționează și faptele ce aduc ofensă simbolurilor naționale. Astfel este art. 543 din codul penal spaniol, având denumirea marginală „Ofensa adusă Spaniei”, care incriminează fapta săvârșită cu publicitate, îndreptată împotriva simbolurilor sau emblemelor naționale.

Tulburarea ordinii publice

O altă categorie de fapte penale în care turistul poate fi implicat ca făptuitor este aceea a tulburării ordinii publice, în special în cazul tinerilor, dată fiind conjunctura de vacanță, consumul de băuturi alcoolice în exces și participarea la diferite activități în grup. Ca faptă penală generică, tulburarea ordinii publice sau, în alte denumiri, dezordinea publică, cuprinde o varietate de acte materiale.

Întâlnim, spre exemplu, în codul slovac (art. 364) sancționarea cu închisoare de până la 3 ani a conduitei dezordonate sau a indecenței grave ce tulbură ordinea publică, constând în acte de agresiune fizică în public, profanare de simboluri sau de monumente, deranjarea adunărilor cetățenești, exhibiționismul sau practicarea de raport sexual în public. În Spania (art. 557 Cod penal spaniol) dezordinea publică se poate manifesta în vătămări aduse persoanelor sau daune aduse proprietății, în obstacularea drumului public, etc., pedeapsa fiind, de asemenea, închisoarea de până la 3 ani. Prevederi asemănătoare conține și Codul penal german, în art. 125-127, acesta distingând între tulburarea ordinii publice prin acte de violență împotriva oamenilor sau bunurilor și prin amenințări cu acte de violență împotriva oamenilor, tulburarea ordinii publice cu consecințe deosebit de grave (folosire de arme punerea unei persoane în pericol de moarte) și tulburarea liniștii publice prin amenințarea cu săvârșirea de fapte penale.

Codul olandez adaugă la acestea, în art. 429bis, plasarea de cuvinte sau imagini pe drumul public, ce ofensează sensibilități religioase din cauza caracterului lor disprețuitor și blasfemiator. De asemenea, tot acest cod sancționează penal fapta persoanei de a se afla, fără drept, într-un loc interzis, sau fapta persoanei de a fi dezbrăcată într-un loc ce nu este destinat de municipalitate pentru nudități recreative în public. În același sens al sancționării penale a manifestărilor cu conotație discriminatorie, codul penal polonez (art. 257) pedepsește cu maxim 3 ani de închisoare insulta publică adusă unei persoane sau grup de persoane din cauza apartenenței naționale, etnice, rasiale sau religioase. În Marea Britanie, Legea din 1986 a ordinii publice (Public Order Act 1986) sancționează cu până la 5 ani închisoare dezordinea publică constând într-o tulburare violentă prin amenințări sau violență împotriva persoanelor. De asemenea, orice persoană găsită în stare de ebrietate pe stradă sau în alt loc public e pasibilă de sancțiune penală. În plus, împotrivirea la arestare constituie, la rândul ei, o infracțiune distinctă pedepsibilă cu închisoare.

Tulburarea ordinii și liniștii publice, scandalul public, în general faptele împotriva regulilor sociale de comportament public pot atrage măsuri de natură penală și atunci când faptele sunt în disonanță cu anumite obiceiuri culturale naționale sau religioase, cum ar fi cele din țările de religie musulmană precum, în Europa, Albania, Kosovo, Bosnia și

Herțegovina, și bineînțeles, Turcia, sau, în Asia Mică, Emiratele Arabe Unite (Dubai este o destinație turistică frecventă) ori Arabia Saudită. În astfel de țări consumul sau vânzarea de alcool riscă a fi pedepsite cu amendă, închisoare sau pedepse corporale (biciuirea) chiar și pentru străini, dacă nu dețin o licență special în acest sens sau dacă consumul se produce în public.

Infrațiunile contra mediului înconjurător

O altă categorie de infracțiuni în care turistul poate fi implicat ca făptuitor, este cea contra mediului înconjurător. Desigur, prin definiție, turismul exploatează, între altele, și mediul înconjurător, uneori chiar cel sălbatic, în această conjunctură turistul putând lua contact cu specii protejate de plante ori animale, sau fiind în postura de a folosi substanțe care putea afecta solul, apa, aerul. Deși, în general, legislațiile naționale incriminează ca infracțiune faptele contra mediului înconjurător ținând cont de o anumită gravitate a efectelor, totuși pot exista situații când și persoanele care realizează călătoriile de agrement se pot expune riscului sancționării.

Codul german, spre exemplu, în art. 329 alin 3 pct 6 și 7 incriminează fapta persoanei care, cu încălcarea unei dispoziții privind protecția unei zone protejate, omoară, capturează, distruge sau îndepărtează ouăle depuse de animale din specii protejate, ori deteriorează sau îndepărtează plante din specii protejate. Legea slovacă, în art. 300, sancționează punerea în pericol și afectarea mediului înconjurător de către „persoana care creează în mod voit o stare de pericol privind afectarea minoră a mediului prin încălcarea dispozițiilor legale privind protecția mediului...”, sau (art. 305) prin nerespectarea reglementărilor privind protecția speciilor de plante și animale.

În codul penal polonez infracțiunile contra mediului constau în distrugerii semnificative ale mediului vegetal sau animal (art. 181), atât cu intenție cât și din culpă. Totodată, sancționează poluarea solului, apei sau aerului într-o formă care pune în pericol viața sau sănătatea oamenilor sau reduce semnificativ calitatea apei sau aerului. La prima vedere, ar părea că turistul nu ar avea prilejul să provoace distrugerii semnificative. Însă, rămâne de cunoscut ce înseamnă, în practica organelor judiciare poloneze, noțiunea de distrugere semnificativă.

Codul bulgar reliefează o situație în care inclusiv turistul poate fi în mod facil subiectul active al unei infracțiuni contra sănătății publice, și anume aceea în care introduce în mod deliberat un obiect periculos pentru viață sau sănătate într-o fântână, puț, izvor, conductă de apă ori în alte astfel de mijloace destinate uzului public (art. 349).

În general, pedepsele pentru infracțiuni contra mediului înconjurător sunt suficient de drastice, constând în închisoare a cărei limită maximă poate

ajunge la 5 ani (pentru formele de bază ale infracțiunilor).

BIBLIOGRAFIE

- [1] M. Cigher, *Turismul în Uniunea Europeană. Elemente teoretice*, 2014, www.cantemir.ro ;
- [2] P. Murphy (Editor-in-Chief), *Blackstone's Criminal Practice 2002*, Oxford University Press;
- [3] N. Șuşman, F. Stremțan, *Unele considerații privind impactul terorismului asupra turismului mondial*, www.oeconomica.uab.ro ;
- [4] T. Toader (coord.), *Codex penal. Codurile penale ale statelor membre ale Uniunii Europene*, vol. I-V, Ed. C.H. Beck, București, 2018;
- [5] ***, *Tratatul privind aderarea României la Uniunea Europeană*, Ed. All Beck, București, 2005.